

İNSANİ DİPLOMASİ

ULUSLARARASI KIZILHAÇ KOMİTESİ

Marion Harroff-Tavel¹

Özet

ICRC'nin insani diplomasisi, silahlı çatışmaların taraflarını ve diğerlerini - Devletler, Devlet dışı aktörler ve sivil toplum üyeleri - etkilemeye yönelik bir stratejidir. Amacı tamamen insani olup, ikili ve çok taraflı, resmi ve gayri resmi olmak üzere sürekli bir ilişkiler ağı aracılığıyla yürütülmektedir. Yazar, ICRC'nin uluslararası hukukun bir öznesi olarak kendine has özelliklerini ve Devletlerin diplomasisiyle karşılaştırıldığında insani diplomasisinin (ve delegelerinin bunu yürütme biçiminin) neleri farklı kıldığını anlatarak başlıyor. Daha sonra değişen dünyamızın ICRC'nin karşısına çıkardığı zorlukları - uluslararası sahnedeki çeşitli aktörlerin değişen rolleri ve davranışları; bazı Devletlerin siyasi, askeri ve insani alanlarda entegre bir yaklaşım benimseme kararı; bilgi teknolojisi devrimi - ve örgütün bu zorluklarla başa çıkmak için neler yaptığını tasvir etmektedir.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) insani yardım çalışmalarının bazı görünür yönleriyle tanınır: savaş esirlerinin tutukluluk koşullarının izlenmesi, yardım malzemelerinin dağıtımı, hasta ve yaralılara tıbbi bakım sağlanması, savaş nedeniyle ayrı düşen aile üyelerinin yeniden bir araya getirilmesi.² İnsani diplomasisi ile daha az tanınmaktadır. ICRC'nin uzun bir sağduyu geleneğine sahip olduğu ve doğal olarak geri planda kalmayı tercih ettiği düşünüldüğünde bu pek de şaşırtıcı değildir.

¹ Yazar, ICRC'nin çatışma analizi ve tahmininden sorumlu Siyasi Danışmanıdır. Bu makalede ifade ettiği görüşler tamamen kendisine aittir ve ICRC'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Bu makalenin orijinali Fransızca olarak *Relations internationales*, No. 121, Spring (Ocak-Mart) 2005, s. 72-89'da yayınlanmıştır.

² 2003 yılında ICRC'nin dünya çapında 80'den fazla delegasyon ve misyondan oluşan bir ağı vardı. Delegeleri 80 ülkede 1.900 gözaltı yerinde tutulan yaklaşık 47.000 kişiyi ziyaret etmiştir. Bir çatışma ya da çekişme nedeniyle ayrı düşen akrabaların yaklaşık 1.3 milyon aile mesajı alışverişinde bulunmalarını sağladılar ve aileleri tarafından aranan 4,000'den fazla kişinin izini sürdürdüler (*2003 Yıllık Raporu*, ICRC, Haziran 2004, s.4).

sahne diplomasisi. Ancak sağduyu günümüz dünyasına uygun değildir - her ne kadar ICRC ll açıklamalar yapan bir kuruluş olsa ve öyle kalmaya devam edecek olsa da. ICRC, çok taraflı diplomasi, ağ oluşturma ve sanal iletişim araçlarının kullanımı ile karakterize edilen yeni bir bin yıla girmiştir. Bu nedenle buradaki amaç, örgütün daha az bilinen ancak yine de çalışmalarının giderek daha hayati bir yönü olan insani diplomasisini ortaya koymaktır.

Makale, ICRC'nin uluslararası sahnede tüm Devletler tarafından kendisine tanınan ve bu sayede hak ve ykmllklere sahip olduğu özel statüsünü özetleyerek başlamaktadır. Daha sonra ICRC'nin "insani diplomasisinin" zel doğasını tartışmak için diplomasi tanımına atıfta bulunulmaktadır; bu, yalnızca insani bir amaç için çok çeşitli aktörlerle etkileşimi ima eden bir etki stratejisidir. nc bölümde diplomatın işlevi ile delegenin işlevi karşılaştırılmaktadır. Böylece sahneyi hazırlayan makale, ICRC'nin bugün karşı karşıya olduğu zorlukları ve buna karşılık insani diplomasisinin nasıl değiştiğini incelemektedir. Bu analizi, savaşın ortasında bile silahlı şiddeti ve insanların çektiği acıları sınırlandırmak için bazen perde arkasında, bazen de sahnenin ortasında yapılan çalışmaları tasvir etmek için kullanmaktadır.

ICRC'NİN ULUSLARARASI HUKUKİ KİŐİLİĐİ

ICRC kendisini, hükümet dışı kuruluşlardan (NGO'lar) farklı olarak, hak ve yükümlülükleri olan işlevsel bir uluslararası tüzel kişiliğe sahip benzersiz bir kurum olarak tanımlamaya devam edecektir. Gerekçesi  gözleme dayanmaktadır.

İlk olarak, ICRC 1863 yılında özel girişimle kurulmuştur; İsviçre Medeni Kanunu'nun 66 ff maddelerine göre yönetilen bir dernektir. Merkezi Cenevre'dedir ve İsviçre ile ayrıcalıklı bir ilişki sürdürmektedir, ancak yerine getirdiği görevler uluslararasıdır. Buna ek olarak, ICRC'nin insani yardım politikası İsviçre'ninkinden bağımsızdır ve İsviçre dış politikasına müdahale etmemeye zen gösterir. Bu bağımsızlığın sınırlarını çizmek ve ilişkilerin çerçevesini belirlemek amacıyla 19 Mart 1993 tarihinde ICRC

ve İsviçre Federal Konseyi bir merkez anlaşması ya da uluslararası kamu hukuku belgesi imzalamak gibi alışılmadık bir adım attı.³

ICRC, uluslararası sahnede bir oyuncu olarak, diğerleriyle olan ilişkilerinin uluslararası kamu hukuku tarafından senaryolaştırılmış olması bakımından da dikkate değerdir. Düşmanlıkların yürütülmesini düzenleyen ve belirli kategorilerdeki insanları (yaralıları, hastaları, gemi kazazedeleri, savaş esirleri ve siviller) koruyan uluslararası insancıl hukuk temelinde hareket ederek, dünyanın her yerinde patlak veren silahlı çatışmalarda insani yardım faaliyetlerini yürütmektedir. ICRC insancıl hukukun başlangıcında yer almış, geliştirilmesine ve yorumlanmasına yardımcı olmuş ve çatışmaların taraflarının buna uymasını sağlamaya çalışmıştır. 1949 Cenevre Sözleşmelerine taraf olan Devletler, insancıl hukuk kapsamında ICRC'ye savaş esirlerini ziyaret etme ve savaş esirleri ile sivil tutuklular hakkında merkezi bir izleme kurumu oluşturma gibi özel görevler vermişlerdir. ICRC'nin "tarafsız bir insani yardım kuruluşu" ve tarafsız bir aracı olduğunu kabul etmekte ve *diğerlerinin yanı sıra* Dışişleri, Savunma ve Adalet Bakanlıkları aracılığıyla ICRC ile yakın ilişkiler sürdürmektedirler.

Son olarak, insani yardım misyonu Devletler tarafından kendisine verilen ICRC, sadece yükümlülüklerle değil aynı zamanda haklara da sahip olmasıyla karakterize edilir. Devletler ona bir sorumluluk yükleyip bu sorumluluğu yerine getirmesi için gerekli araçları veremezler. Bu nedenle, uluslararası olmayan bir silahlı çatışmanın taraflarına, Devletin iç işlerine müdahale teşkil etmeksizin, hizmetlerini sunma hakkına sahip olduğunu kabul ederler.⁴ ICRC ile işbirliği veya insancıl hukukun uygulanması konusunda anlaşmalar yaparlar ve ICRC delegelerine işlerini yapmaları için gereken ayrıcalık ve dokunulmazlıkları tanıyan merkez anlaşmaları imzalarlar. Devletler ayrıca ICRC'ye hükümetler arası örgütlerde özel statü de tanırlar. Örneğin, 159 Üye Devletten 138'inin desteklediği 16 Ekim 1990 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurul kararı, ICRC'ye Birleşmiş Milletler'de gözlemci statüsü vermiştir. Bu karar aynı zamanda ICRC'ye Birleşmiş Milletler'in ana forumlarına çok geniş bir erişim imkanı tanımaktadır.

³ Bugnion, François, "Le Comité international de la Croix-Rouge et la Suisse", *Revue d'Allemagne et des pays de langue allemande, La politique extérieure de la Suisse revisitée*, Pierre du Bois ed., Vol. 28, No. 3, July-September 1996, pp. 353-365. Dominicé, Christian, "L'accord de siège conclu par le Comité international de la Croix-Rouge avec la Suisse", *Revue générale de Droit international public*, Vol. 99, No. 1, January-April 1995, s. 5-36.

⁴ 1949 Cenevre Sözleşmelerinin dördünde ortak olan 3. Madde.

Güvenlik Konseyi. O zamandan bu yana sadece Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve Malta Tarikatı benzer türde bir gözlemci statüsü elde etmiştir.⁵ Bölgesel bir başka örnekte, 1994 yılında ICRC ve yaklaşık elli İslam Devletinden oluşan İslam Konferansı Örgütü (İKÖ), ICRC'nin İKÖ tarafından düzenlenen tüm devlet ve hükümet başkanları zirvelerine, Dışişleri Bakanları toplantılarına ve ortak ilgi alanlarına yönelik teknik toplantılara gözlemci olarak katılmasını sağlayan bir işbirliği anlaşması imzalamıştır.

Kısacası, François Bugnion'un ICRC ve savaş mağdurlarının korunmasına ilişkin kitabında belirttiği gibi, ICRC sınırlı nitelikte işlevsel bir uluslararası tüzel kişiliğe sahiptir: "[...] Komite'nin doğası bir çelişki gibi görünmektedir: özel bir organ olarak kurulmuştur, ancak yetkilerini uluslararası hukuktan almaktadır; üyelerinin hepsi İsviçreli olan özel şahıslar olmasına rağmen çalışmaları uluslararasıdır; faaliyetleri kendisinin taraf olmadığı uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır, başka bir deyişle varlığı standart hukuki kategorilere sürekli bir meydan okumadır."⁶

DEVLETLERİN DİPLOMASİSİ VE ICRC'NİN İNSANİ DİPLOMASİSİ

ICRC'nin insani diplomasisini farklı kılan şeyin ne olduğunu göstermek için, başka kültürel geçmişlerden gelen başka insanlar bunu başka bir şekilde tanımlayabilse de, Devletlerin diplomasisi ile neyi kastettiğimizi açıklığa kavuşturmalıyız. Bizim görüşümüze göre, diplomasi çoğu zaman aslında bir aracı olduğu dış politika ile karıştırılmaktadır. Bir ülkenin dış politikası, bazen askeri hareket veya ekonomik baskı gibi diğer araçlarla birlikte diplomasinin gerçekleştirdiği hedefleri tanımlar. Bu bir çıkar politikasıdır; en azından bazı Devletlerin gözünde dış politika aynı zamanda küresel düzeyde sorumluluk üstlenmek anlamına gelir. Diplomasinin, Devleti temsil etmek ve anlaşmalara varmak ve uluslararası sistem için kurallar oluşturmak amacıyla müzakereler yürütmek gibi çeşitli işlevleri vardır. Başlıca özelliklerinden biri siyasi olarak parçalanmış bir uluslararası sistemde anlaşmazlıkları önlemek veya düzenlemek olan bir iletişim biçimidir: böylece çatışmaları önlemeye ve barışı yeniden tesis etmeye hizmet eder.

⁵ Koenig, Christian, "Observer status for the ICRC at the United Nations: a legal viewpoint", *International Review of the Red Cross*, No. 280, Ocak-Şubat 1991, s. 37-48.

⁶ Bugnion, François, *The International Committee of the Red Cross and the Protection of War Victims*, Cenevre, ICRC & MacMillan, 2003, s. xxviii.

ICRC'nin insani diplomasisinin kapsamı daha sınırlıdır. Silahlı çatışmaların ve karışıklıkların baş aktörleriyle ve diğer tüm Devletlerle, Devlet dışı aktörlerle veya etkili aktörlerle, silahlı çatışmaların mağdurlarının kötü durumlarına dair farkındalığı arttırmak, ICRC'nin insani faaliyetlerine destek vermek ve insani hukuka saygı göstermek amacıyla ikili veya çok taraflı, resmi veya gayri resmi yakın ilişkiler ağı geliştirmeyi içerir. ICRC'nin insani diplomasisi esas olarak silahlı çatışma ve karışıklık mağdurlarının seslerini duyurmak, uluslararası veya ulusal aktörlerle insani anlaşmalar müzakere etmek, bunlar arasında tarafsız bir aracı olarak hareket etmek ve insani hukukun hazırlanmasına ve saygı gösterilmesine yardımcı olmaktan ibarettir.

ICRC'nin insani diplomasisi dört spesifik özellik ile tanımlanır: Devlet dışı aktörler de dahil olmak üzere çok çeşitli temaslardan oluşur; insani alanla sınırlıdır ve barışın teşviki birincil hedefi değildir; Devletin insani diplomasisinden bağımsızdır; ve son olarak, genellikle olaylara bağlı olarak gizli kalabilen veya bir etki ağının harekete geçirilmesini gerektiren bir dizi temsil şeklini alır. Bu spesifik özellikleri tek tek ele alalım.

ICRC'nin insani diplomasisinin bir parçası olarak ilişkilerini sürdürdüğü kuruluşlar elbette Devletler ve organize silahlı grupların yanı sıra, hükümetler arası ve sivil toplum kuruluşları, ekonomik, siyasi ve dini paydaşlar ve sivil toplumun diğer üyeleridir. Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri ve onların Uluslararası Federasyonu ayrıcalıklı ortaklardır. ICRC diplomasisini Cenevre'deki genel merkezinden ve hepsi çatışma halindeki ülkelerde bulunmayan delegasyonlarından veya misyonlarından yürütür. Örneğin Paris, Budapeşte ve Brüksel'de de ICRC delegeleri bulunmaktadır. New York ve Addis Ababa'da Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği ile bağlar kurmaktadır.

ICRC, Devlet dışı aktörlere yaklaşma konusunda Devletlerden daha fazla özgürlüğe sahiptir, çünkü hükümetler genellikle tanınmayan gruplara yönelik herhangi bir açılımın kendilerine meşruiyet kazandıracığından korkarlar. ICRC ise, Ulusal İnsani Yardım Birliği liderleriyle - insani sorunlar hakkında - konuşmaktan çekinmemiştir.

Angola'da Angola'nın Tam Bağımsızlığı (UNITA), Kolombiya'da Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN) ve Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) veya Sri Lanka'da Tamil Kaplanları (LTTE). Uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda geçerli olan Cenevre Sözleşmelerinin 3. Maddesi ve Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi (Hareket) Tüzüğü kapsamındaki insani inisiyatif hakkı, ICRC'nin Devlet dışı oluşumlarla, bu oluşumlara herhangi bir özel hukuki statü tanımaksızın temas kurmasına olanak tanımaktadır.

ICRC'nin insani diplomasisi, sadece sınırlı bir insani hedefe sahip olması bakımından da kendine özgüdür: silahlı çatışmaların neden olduğu acıları önlemek ve hafifletmek, çatışmanın taraflarını sorumluluklarının farkına vardırarak, gerektiğinde mağdurlara doğrudan yardım sağlamak, kusurlu hapisane, sanitasyon veya diğer sistemlerdeki eksiklikleri gidermek veya silahlı çatışmaların yaşandığı çevreye etki etmek (insancıl hukuku teşvik etmek ve yaygınlaştırmak yoluyla). Devletin savunduğu çıkarlar daha geniş kapsamlıdır ve dış politikasına bağlıdır: örneğin, barışı korumak veya yeniden tesis etmek, ekonomik çıkarlarını korumak, çevreyi korumak veya insan haklarına ve demokrasiye saygıyı teşvik etmek. Devlet farklı ve bazen de çatışan çıkarları uzlaştırmak zorundadır. İnsani yardım, bir dış politika hedefi olduğunda, güvenlik ve barışı koruma ve geliştirme çabasının bir parçası olabilir ve bu da ona ICRC'nin insani yardım faaliyetinden çok farklı bir renk verecektir. Bir Devlet, güvenliğine yönelik tehditlerin sadece askeri nitelikte olmadığını ve sadece düşman egemen Devletlerden kaynaklanmadığını düşündüğünde, yoksulluğu ve salgın hastalıkları kolektif güvenliğe yönelik tehditler olarak gördüğünde, insani yardım faaliyetini diğer hedeflere tabi kılma eğiliminde olacaktır.

ICRC'nin insani diplomasisinin bir başka çarpıcı yönü de bağımsızlığıdır. ICRC, insani diplomasisini bir dizi nedenden ötürü Devletlerin veya Devlet dışı aktörlerin diplomasisi ile ilişkilendirmez. İlk olarak, çatışmanın taraflarından biri tarafından kullanılmak ya da kullanılıyor gibi görünmek istemez. ICRC'nin savaş mağdurlarına yardım etme motivasyonu, acı çeken insanların onurunu korumaktır. Her ne kadar eylemleri yerel düzeyde çatışmaların nedenini ortadan kaldırarak bu amacı desteklese de, barışı yeniden tesis etmek gibi bir misyonu olduğunu düşünmemektedir. Ayrıca barışın neredeyse her zaman son derece siyasi bir mesele olduğunu da bilir. ICRC'nin bağımsız bir insani diplomasi yürütmesinin bir diğer

nedeni de Devletlerin insani yardım sorunlarını çözüme çabalarının

sorunlar başarısız olacak ve ICRC'nin insani yardım çalışmalarını da beraberinde götürecektir. Bu nedenle ICRC, ağır hasta ve ölmek üzere olan savaş esirlerinin, çatışmanın tarafları Birleşmiş Milletler himayesinde ICRC'nin gerçekleştirilmesine yardımcı olabileceği bir esir değişimi için müzakere ediyor olsalar bile, yalnızca insani nedenlerle ülkelerine geri gönderilmelerini talep etmeye devam edecektir. Son olarak, ICRC'nin insani diplomasisinin bağımsızlığı, tarafsız bir aracı olarak faaliyet göstermesi için *olmazsa olmaz* bir koşuldur. ICRC'nin tarafsız bir aracı olarak yürüttüğü operasyonların hiçbiri, eğer ICRC vagonunu siyasi bir trene bağlamış olsaydı başarılı olamazdı.

ICRC'nin insani diplomasisinin dördüncü bir özelliği de, örgütün efsanevi ve çoğu zaman yanlış anlaşılan takdir yetkisinden vazgeçmeden, uygun olduğunda bir ağ içinde çalışma kararlılığıdır. Başlangıçta ICRC'nin tercih ettiği "ortaklar", ikili gizli ilişkilere sahip olduğu Devletler ve silahlı muhalif gruplardı. Bu durum hala geçerlidir: ICRC'nin tercih ettiği hareket tarzı iknadır ve sadece istisnai durumlarda ihbar yoluna başvurur. Yetkililere kamuoyu önünde iletişim yoluyla baskı yapmaktansa, özel görüşmelerde onları ihlallere maruz kalan birey ve grupları korumaya ikna etmeyi tercih etmektedir. Bununla birlikte, ikna ile ihbar arasında yarı yolda kalan bir başka eylem şekli daha vardır: mobilizasyon. Burada amaç, çatışmanın taraflarını insancıl hukuka saygı göstermeleri konusunda etkileyebilecek konumda olan, dikkatle seçilmiş bir gruba (bireyler, gruplar, Devletler) endişeleri gizlice paylaşmaktır. ICRC prensip olarak grubun herhangi bir özel eylemde bulunmasını önermez; araçları seçmelerine izin verir. Örneğin, bazı üçüncü Devletlere Cenevre Sözleşmelerinin ortak 1. Maddesi uyarınca uluslararası insancıl hukuka "saygı gösterilmesini sağlama" yükümlülüklerine somut bir anlam kazandırma zamanının geldiğini gizlice hatırlatmakla yetinir. Seferberliğe başvurma kararı risksiz değildir ve genellikle halka açılmadan önce son çaredir, ancak bir eylem tarzından diğerine geçişte köprü kurma avantajına sahiptir. Hangi yöntemi seçerse seçsin, ICRC çatışmanın taraflarını ürkütmek istemez, sadece gizliliğinin bir bedeli olduğu konusunda onları uyarmak ister: önlerine koyduğu insani sorunları çözme konusundaki gerçek isteklilikleri.

ICRC, gizliliğin bir sorun olmadığı daha genel alanlarda daha sistematik ağlar kurmaktadır: silahlı çatışmaların kadın mağdurlarının korunması;

Kayıpların trajik durumu hakkında savunuculuk; biyolojik silah geliştiren kamu ve özel sektör aktörlerine sorumluluklarını ve sağlık üzerindeki etkilerini hatırlatmak. Suçluluk atfetmeden uygulamaları tanımlayan bu tür çalışmalarda ICRC'nin amacı endişelerini paylaşmak ve harekete geçilmesini sağlamaktır. Bu nedenle önemli forumlarda yer almaya ve sadece endişelerini değil, aynı zamanda duygularını, öfkesini ve aciliyet duygusunu paylaşmak için her fırsatı değerlendirmeye çalışmaktadır.⁷ Duygusal zeka, ona sahip olanlar için güçlü bir iletişim vektörüdür.

Kısacası insani diplomasi, diyalog, müzakere ve kuralların hazırlanması yoluyla insani sorunları önlemek ve çözmek için kullanılan bir etki stratejisidir. Giderek artan bir şekilde, bu strateji zaman içinde planlanan ve her aşaması diğer tarafın tepkisine bağlı seçenekler içeren "temsiller dizisini" içermektedir (mahkumlara erişimin reddedilmesi; belirli koşullarda kabul; erteleme vb.) Bu temsiller dizisi iletişim stratejileri gerektirir. Uzun zamandır sahadaki somut eylemin zayıf bir ikinci kuzeni olarak görülen insani diplomasi daha önemli hale gelmektedir, çünkü sahadaki eylemin kabul edilmesi buna bağlıdır.

DİPLOMAT VE ICRC DELEGESİ

İnsani diplomasinin kendine özgü doğasını kavramak için, diplomatları ICRC delegelerinden ayıran ve ortak olan noktaları ele alalım. Her ikisi de normatif bir çerçeve içinde çalışır. Diplomatlar için bu çerçeve antlaşmalar, teamüller, "yumuşak hukuk" (Birleşmiş Milletler kararları) ve yerel mevzuattan oluşur; delegeler içinse kurallar insancıl hukukta, Hareket'in kararlarında bulunur

⁷ Henry Dunant bu konuda bir öncüydü. Fikirleri için şansölyeliklerde ve dönemin devlet adamları, hükümdar aileleri ve hayırseverleri arasında olağanüstü bir coşku yaratmakla kalmamış, 1863 yılında, ambulansları etkisiz hale getirme planına destek toplamak için Berlin'e giderek uluslararası bir istatistik kongresine katılma fikrini ortaya atmış ve bu taktik etkili olmuştur. Berlin konvansiyonu hakkında bakınız: Bugnion, François, "La fondation de la Croix-Rouge et la première Convention de Genève", *De l'utopie à la réalité, Actes du Colloque Henry Dunant*, Cenevre'de Athénée Sarayı ve Oratoire Şapeli'nde 3-5 Mayıs 1985 tarihlerinde düzenlendi, Cenevre, Henry Dunant Society, 1988, ss. 201-203; *Procès-verbaux des séances du Comité international de la Croix-Rouge*, 17 Şubat 1863 - 28 Ağustos 1914, Cenevre, 1999, s. 23-24 (25 Ağustos ve 20 Ekim 1863 tarihli toplantıları kapsamaktadır). Dunant'ın insani diplomasisi aşağıdaki kitaplarda anlatılmaktadır: Moorehead Caroline, *Dunant's Dream, War, Switzerland and the History of the Red Cross*, Londra, Harper Collins Publishers, 1998, 780 s.; Descombes, Marc, *Dunant*, Collection Les Grands Suisses, Cenevre/Lucern, Editions René Coeckelberghs, 1988, 159 s.

ve Temel İlkeler. Bu ikisi, tercih edilen bir toplantı alanında bir araya gelmektedir: Her dört yılda bir Cenevre Sözleşmelerine taraf olan Devletler, ICRC, Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri ve Uluslararası Federasyon, çok sayıda gözlemcinin de katıldığı uluslararası bir konferansta bir araya gelmektedir. Konferans, kendi ülkelerinin çıkarlarını temsil eden diplomatlar ile Kızıllaç ve Kızılay'ı temsil eden ve resmi olarak bağımsız pozisyonlara sahip olan ülke vatandaşlarını bir araya getirmesi bakımından orijinaldir. Herkes müzakerelere katılır ve eşit şartlarda oy kullanır. Ayrıca, müzakereler Hareket'in tarafsızlığına saygı göstermelidir. Siyasi konulara ilişkin kışkırtıcı açıklamalar kısa kesilir, konferansın amacı insani yardımdır ve siyaset koridorlarına itilir. Sivil toplumun uluslararası sahnede giderek artan bir yer işgal ettiği bir dönemde (anti-personel kara mayınlarının yasaklanmasına yol açan Ottawa süreci buna bir örnektir), konferans bazen farklı ve hatta karşıt çıkarlar arasında özgün bir sinerji yaratması bakımından dikkate değerdir. Bu konferans aynı zamanda, uluslararası insancıl hukukun tamamlanması süreci çerçevesinde ICRC'nin uzman olarak katılacağı, sadece Devletlerden oluşan diplomatik bir konferans için de bir sıçrama tahtası görevi görebilir.

Diplomatlar ve ICRC delegeleri etkileşimde bulunmak için pek çok fırsata sahip olsalar da, yine de çok farklı oyuncular olmaya devam etmektedirler. Her şeyden önce diplomatlar devletin, delegeler ise mağdurların çıkarlarını temsil eder. Bazı durumlarda, ICRC delegelerinin örgütün çıkarlarını savundukları izlenimini verebildikleri doğrudur. Bu insani bir durumdur, ancak yine de herkesin kaçınmak için çok çaba sarf ettiği bir tuzaktır.

Bir dış politika çerçevesinde hareket eden diplomatlar, tarih, ideoloji, din veya iktidardakilerin kimliğinden etkilenebilecek bir toplum modelini savunurlar. ICRC delegeleri herhangi bir toplum modelini değil, sadece daha insancıl bir toplum modelini savunurlar. Onların modeli hümanizmdir. Geri kalanlar için, daha yüksek bir hakikatin sahipleri olduklarını iddia etmezler. Köktendincileri ve batılı demokratları eşit dikkatle dinler, acı çekenlerin yardımına koşmak için ne onay ne de eleştiri dile getirirler. Delegeler diğer insanların farklılıklarını kabul eder ve böylece başkalarına saygının yolunu açarlar. Cephe hattının diğer tarafındaki oğlundan gelen mesajı okuyan bir babanın sevinci, delegenin kasıtlı olarak kimliğini kaybetmesini yumuşatır.

diğer kişinin çevresini, onun bir parçası olmak zorunda kalmadan, daha iyi özümsemeyi ve acılarını hafifletmeyi amaçlar. Bu yönüyle ICRC, hümanizmin ötesine geçen bir değerler sistemini savunan ve acıların temel nedenlerine saldırmak için daha politik bir yaklaşım benimseyen diğer insani yardım kuruluşlarından ayrılır.

Diplomatlar ülkelerinin (göreceli) güç özelliklerinden yararlanırlar. Havuç ve sopa kullanabilir, ekonomik lütuflar vaat edebilir ve yaptırımlarla ya da güçlü bir devleti temsil ediyorsa askeri misillemelerle tehdit edebilirler. ICRC'nin delegeleri aynı yetkilere sahip değildir - ve bunu istemezler de! Alet kutularında ikna etme gücü, üçüncü tarafların siyasi baskı uygulamasını talep etme ve az da olsa medyaya başvurma imkanı vardır. Ancak "müzakere edecek" fazla bir şeylerinin olmaması, hiçbir ağırlıkları olmadığı anlamına gelmez.

İnsancıl hukuk onların ifadelerine otorite kazandırır. Konuştukları zaman, duyduklarından değil, bildiklerinden, gördüklerinden bahsederler. "Sahadaki" varlıkları söylediklerini pekiştirir. Buna ek olarak, bazı ICRC faaliyetleri, savaşın harap ettiği ülkelerde, satın almalar, sağlanan yardımlar ya da yaratılan istihdam açısından büyük bir ekonomik etkiye sahiptir. Delegeler elbette bundan bahsetmeyecektir, ancak bağlantıları bunun farkındadır, tıpkı ICRC'nin varlığının kendisiyle çalışan yetkililer hakkında olumlu bir imaj oluşturduğunun farkında oldukları gibi.

21'İNCİ YÜZYILDA İNSANİ DİPLOMASİNİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLARST VE ICRC'NİN YANITLARI

ICRC'nin insani diplomasisinin önündeki zorluklar üç gelişmeden kaynaklanmaktadır: uluslararası sahnedeki oyuncuların değişen rolü ve tutumu, insani yardım çalışmalarını siyasi bir amaç için araç olarak görme eğiliminin artması ve bilgi teknolojisi devrimi.

Bu küresel zorluklar sadece Devletler arasında diplomasi değil, aynı zamanda etki ağlarında ortak hareket etmeyi de gerektirmektedir.

Salgın hastalıklar, açlık, çevrenin bozulması, insan hakları ihlalleri ya da yolsuzluk gibi günümüz dünyasının karşı karşıya olduğu zorlukların üstesinden yalnızca devletlerarası diplomasi yoluyla gelinemez. Başka bir uluslararası örgüt kurmak yerine,

Uluslararası sahnedeki pek çok oyuncu etki ağı oluşturmayı, gayri resmi forumlarda - örneğin bir akademik araştırma merkezinin himayesinde - bir tür "ikinci yol diplomasisi" yürütmeyi tercih etmektedir. Konuya bağlı olarak, bu tür diplomasi yerel temsilcileri (politikacılar, dini ve toplumsal liderler, iş adamları), STK üyelerini, özellikle de insani yardım uygulayıcılarını, akademik uzmanları, parlamenterleri, uzun yıllara dayanan deneyimleriyle saygı duyulan emekli devlet memurlarını ve hatta bazen gazetecileri bir araya getirir. Akademik bir ortamda düzenlenen bu tür toplantılar, etkili topluluk üyelerinin veya ihtilaf halindeki tarafların gayri resmi bir şekilde konuşmalarına ve yararlı uzmanlığa sahip üçüncü kişilerin yardımıyla aralarındaki sorunlara çözüm aramalarına olanak tanır. Bazen hükümet temsilcileri, hükümetin izniyle bireysel olarak bu tür süreçlerde yer alırlar (bu genellikle "1. yol 1/2 diplomasi" olarak adlandırılır). Bu gibi durumlarda, karşıt taraflardan sivil toplum üyeleri veya çatışma halindeki ülkeler arasındaki görüşmeleri kolaylaştırmak için gayri resmi aracılar olarak hareket ederler. Bu yeni diplomasi biçimlerinin ortak noktası, etkili aktörlere birbirlerini daha iyi anlamaları ve kişisel ilişkiler geliştirmeleri, söylentileri dağıtmaları, korunaklı bir ortamda müzakere etmeleri ve daha önceki pozisyonlarından bağımsız olarak ve başarısız olmaları halinde itibarlarını kaybetme korkusu olmadan bir fikir birliği oluşturmaları için imkan vermeleridir.⁸

ICRC, resmi müzakereler gerçekleşmeden önce insani konulardaki görüşlerin şekillenmesini etkilemesine, tekliflerine genellikle hükümete çok yakın olan ve hatta onu etkileyebilecek kişilerden gayri resmi tepkiler toplamasına ve insani kaygılarını desteklemede son derece yararlı olabilecek ağların bir parçası olmasına olanak tanıyan bu tür bir diplomasiye katılmaya gerçekten ilgi duymaktadır. Örneğin bu tür bir diplomasinin halihazırda önemli bir rol oynadığı Asya'da ICRC, Asya Pasifik bölgesinde güvenlik konularında diyalog için hükümet dışı (ikinci yol) bir süreç olan ve katılımcıları her ülkenin kendi Devleti tarafından görevlendirilen bir düşünce kuruluşu olan Asya Pasifik Güvenlik İşbirliği Konseyi (CSCAP) ile bağlantılarını sıkılaştırmayı planlamaktadır.

Bu gayriresmi diplomasi, çok taraflı hükümetler arası bölgesel veya Birleşmiş Milletler forumlarının (*diğerlerinin yanı sıra Afrika Birliği, Avrupa*

⁸ Chigas, Diana, *Track II (Vatandaş) Diplomasisi*, Colorado Üniversitesi, Çatışma Araştırmaları Konsorsiyumu, 2003, 18 s.

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Arap Ligi ve Güneydoğu Asya Devletleri Birliği (ASEAN)), ICRC'nin büyük önem atfetmeye devam ettiği kuruluşlardır. Gerçekten de çok taraflı bir yaklaşım, birden fazla Devleti ilgilendiren bir konunun tartışılması için daha tutarlı ve etkili bir yol sağlar. Bu tür forumlar ICRC'nin başka türlü kurmakta zorlanabileceği temasları kolaylaştırır ve genellikle ikili ilişkilerin gelişmesini sağlar. ICRC'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ile yaptığı gibi düzenli toplantılar, Devletlerin ICRC'nin endişeleri konusundaki farkındalıklarını arttırmak için eşsiz fırsatlar sunar. Son olarak, bazı çetrefilli konular çok taraflı bir ortamda daha kolay ele alınabilir ve ortaya çıkan kararlar ICRC'nin çalışmaları için sağlam bir temel oluşturabilir.

Devlet fonksiyonlarının özelleştirilmesi

Geleneksel olarak diplomasi Devletin faaliyet alanına girer. Ancak günümüz dünyasında pek çok Devlet küreselleşme karşısında güçsüz kalmakta, maddi çıkarları için iktidar kollarını ele geçiren gruplar tarafından rehin alınmakta ya da sorumluluklarını yerine getiremeyecek kadar devasa sorunlarla başa çıkmak için çok az araca sahip bulunmaktadır. Bir başka endişe verici gelişme de, özellikle güvenlik alanında olmak üzere, bazı devlet fonksiyonlarının kontrolsüz bir şekilde özelleştirilmesidir. Örneğin, Irak'ta çalışan özel güvenlik şirketi ajanlarının sayısının genellikle 20,000 civarında olduğu tahmin edilmektedir - eğer doğruysa, bu çok büyük bir rakamdır. Çatışmaların yürütülmesi ya da hapishanelerin yönetimi gibi hassas alanlarda yetki devredildiğinde sorumluluk atfedilmesi, ICRC'nin insani diplomasisi için bir başka zorluktur.⁹

"Küresel çatışma" döneminde silahlı muhalif gruplar

Terörizme karşı yürütülen geniş çaplı mücadele bağlamında silahlı muhalif gruplar da dönüşüm geçirmektedir. Bunların çoğu, özellikle de terörle mücadele kampanyasında terörist olarak damgalananlar, baskıdan kaçmak için saklanmaya başladı. Bu nedenle ICRC'nin mağdurlara erişimin anahtarını elinde tutan bir dizi kişiye ulaşması engellenmektedir. Ayrıca, bu tür grupların savaşçıları, terörle mücadele bağlamında yargılanabilir.

⁹ Carbonnier, Gilles, "Privatisation, sous-traitance et partenariats public-privé: charity.com ou business.org?", *International Review of the Red Cross*, Cilt 86, No. 856, Aralık 2004, s. 725-743.

iç çatışmalarda, sırf silaha sarıldıkları için. Düşmanlıklarını insancıl hukuka uygun olarak yürütüp yürütmemeleri bir fark yaratmaz ve bu nedenle, her eylemlerinin her durumda ciddi şekilde bastırılabilceği bir bağlamda silahlı çatışma mağdurlarına saygı göstermeleri için hiçbir teşvik yoktur. Son olarak, bu gruptan bazılarının sınır aşan suç örgütleriyle bağları vardır. Bu nedenle pek çok Devlet kendi topraklarında bir silahlı çatışma yaşandığını kabul etmeyi reddetmekte ve "terörist çeteler" olarak gördükleri silahlı gruplara meşruiyet kazandırma korkusuyla insancıl hukukun uygulanabilirliğine karşı çıkmaktadır - bu etiket yetkililerin bastırma ya da ortadan kaldırmak istediği her oluşuma giderek daha kolay bir şekilde uygulanmaktadır. Aynı yetkililer ICRC'nin silahlı muhalif gruplarla temas kurmaya çalışmasını da anlamakta son derece zorlanmaktadır. Bu gruplar ise, güç ilişkilerinin hakim olduğu bir dünyada güçlerin dengesiz dengesi göz önüne alındığında, bazen karşı tarafı sindirmek için terörü kullanmaktan başka çareleri olmadığını düşünmektedirler. Bunun sonucunda ortaya çıkan çatışmalar asimetrik çatışmalar olarak bilinmektedir.

ICRC için insani diplomasi açısından mümkün olan tek yanıt çok boyutludur: korunan kişilere insani yardım sağlamak için silahlı muhalif grupların kontrol ettiği sivillere erişim konusunda müzakere etmek; bu gruplara insani hukuk bilgisini yaymak; davranış kuralları ve hukuk ihlalleri için disiplin tedbirleri geliştirmelerine yardımcı olmak; belirli normlara uyma niyetlerini beyan etmeleri veya Devlet aktörüyle özel anlaşmalar imzalamaları için onları teşvik etmek; diyalog için bir platform olarak hizmet etmek. Dahası ICRC, sömürgecilik karşıtı çatışmalar sırasındaki faaliyetlerinde görüldüğü üzere, terörist olarak nitelendirilen gruplarla insani diplomasi yürütmeye yabancı değildir. Bu gruptan bazılarına doğrudan yaklaşmak, gizli olmalarından başka bir sebep olmasa bile, ICRC için zordur. Ancak bu diplomasiğin tüm sanatı, ICRC'nin doğrudan yaklaşmadığı kişileri etkileyebilecek Devletler, dini örgütler, bireyler bulmak ve bunların da grubun davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacağını ummaktır.

Sivil toplum bileşenlerinin ortaya çıkışı: ekonomik ve dini çevreler, sivil toplum kuruluşları

Ekonomik aktörler güvenlik konularını yönetirken başka bir tür zorluk ortaya koymaktadır. ICRC'nin şirketleri yalnızca finansman kaynağı olarak gördüğü günler artık geride kaldı.

çoktan gitti. Bunlar, çatışma bölgelerinde çalıştıklarında güvenlikleri polis veya silahlı kuvvetler tarafından sağlanan oyunculardır. Personellerini barındıran yerleşkeler genellikle özel güvenlik firmaları tarafından korunur. ICRC şirketlerle doğrudan muhatap olmaz, üç taraflı bir ilişkiyi tercih eder: onları, kendilerini koruyan Devlet askeri ve polis güçlerinin insancıl hukuka saygılı olmalarının ve dolayısıyla bu yönde eğitilmelerinin kendi çıkarlarına olduğu konusunda uyarır; Devlet tarafından talep edildiği sürece çatışma bölgelerinde bu eğitimi vermeye istekli olduğunu belirtir; ve şirketleri Devlete istediklerinin bu olduğunu söylemeye teşvik eder. İki taraflı olmaktan ziyade üç taraflı olan bu ilişki, ICRC'nin, sorumluluklarını üstlenmeleri gerektiği için ülke yetkililerini bir kenara itmeme arzusundan kaynaklanmaktadır.

Bu yaklaşım, bazı özel şirketlerin STK'lar ve hükümetlerin baskısı altında insan hakları ve insancıl hukuku desteklemek için gönüllü taahhütte bulunmaları ve ayrıca çatışma bölgelerindeki faaliyetlerinin itibarlarına zarar verebileceğini fark etmeleri nedeniyle kolaylaştırılmıştır. Bu tür taahhütlerin bir örneği, 20 Aralık 2000 tarihinde dört ülkenin (Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Hollanda ve Norveç) petrol ve maden çıkarma şirketleri tarafından kabul edilen "Güvenlik ve İnsan Haklarına İlişkin Gönüllü İlkeler" başlıklı davranış kurallarıdır.¹⁰ Sürece gözlemci olarak katılan ICRC, ilkelerin uygulanmasında bu Devletlere yardımcı olmaya hazırdır; bu görev öncelikle şirketlerin menşe ülkelerinin ve ev sahibi ülkelerin hükümetlerine düşmektedir.¹¹ ICRC'nin özel sektöre doğrudan yaklaşım, mahkumlara erişim talepleri gibi bazı temsilciliklerini desteklemesini isteyecek kadar ileri gidip gitmeyeceğini göreceğiz. Bugüne kadar bunu yapmayı reddetmiştir.

ICRC'nin insani diplomasisi dini çevrelere de odaklanmaktadır. İnanç, dünya siyasetinde giderek artan bir rol oynamaktadır. Gerçekten de dinler küreselleşmekte ve parçalanmaktadır.¹² Çatışma ortamlarında din, silahlı şiddeti kışkırtanlar tarafından savaşıları harekete geçirmek için sıklıkla manipüle edilmektedir. Hatta bazı insanlar

¹⁰ http://www.state.gov/www/global/human_rights/001220_fsdrl_principles.html.

¹¹ Carbonnier, Gilles, "Corporate responsibility and humanitarian action; What relations between the business and humanitarian worlds?", *International Review of the Red Cross*, Cilt 83, No. 844, Aralık 2001, s. 947- 968.

¹² Thual, François, *Géopolitique des religions; le Dieu fragmenté*, Paris, Ellipses Edition Marketing SA, 2004, 92 s.

Kısmen din tarafından tanımlanan bir medeniyetler savaşı olasılığını, üzerinde çalıştıkları yaratığın ta kendisini doğuracak kadar inançla dile getirmektedirler. Siyaset, ideoloji ve din açısından tarafsız olan ICRC'nin dini çevrelerle ilişkileri her zaman sınırlı olmuştur. Söz konusu risklerin farkına vardıktan sonra, 2004 yılında Pakistan'daki İslamabad Uluslararası İslam Üniversitesi ile birlikte İslam hukuku ve insancıl hukuk ışığında savaş mağdurlarının korunması konulu bir konferans düzenledi. Bir düzine İslam ülkesinden yaklaşık 20 *medrese* müdürü ve İslam hukuku uzmanının katıldığı konferansın amacı, konunun alimler arasında tartışılmasını sağlamak ve İslam dünyasının çeşitliliğini ve zenginliğini yansıtan seçkin kişilerle bağlar kurmak için bu alışverişten yararlanmaktı. Etkinlik yerel ve uluslararası medyada yer aldı (Al Jazeera ve Al Arabia kanalları). Bu, insancıl hukuku "yaymak" için düzenlenen bir seminerden çok daha fazlasıydı; giderek kimlikle ilgili çatışmalarla karakterize olan bir dünyada mümkün olan tek yanıt olan diyalog için temel taşı oluşturdu.

Son olarak, savaş alanlarında çalışan STK'ların sayısındaki olağanüstü artış ICRC'nin görevini kolaylaştırmamaktadır. Bu STK'ların ortaya çıkışı koordinasyon ve karmaşa sorunlarını da beraberinde getirmektedir, çünkü hepsi aynı ilkeleri benimsememekte, bazıları siyasi ya da dini motivasyona sahip olmakta ya da kendi toplum vizyonlarını empoze etmek istemektedir. Bu kalabalık ortamda ICRC, kendi insani çaba vizyonunu paylaşan örgütlerle yakın ilişkiler kurmayı tercih etmiş ve bu örgütlerden bazılarının imzaladığı bir davranış kuralına dönüşmüştür.¹³ Örneğin, koruma kavramı üzerine ortak bir düşünme süreci başlatmış ve bu süreç sahada birlikte çalışan ortaklar arasında daha yakın bağlar kurulmasını sağlamıştır.¹⁴

Zorlu bir görev: entegre yaklaşım

Entegre yaklaşımda, insani yardım eylemi, güvenlik, barış ve kalkınmayı garanti altına almak gibi öncelikli bir amaç için bir araçtır ve güvenlik tehditleri, başka bir egemen devletten gelen askeri tehditten çok daha geniş kapsamlı olarak görülmektedir. Pek çok ülke terörizm, salgın hastalıklar, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı ve diğer tehditler karşısında kendini tehdit altında hissetmektedir.

¹³ Afet Yardımında Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) için Davranış Kuralları.

¹⁴ Sylvie Gioosi Carvezasio, *Savaşta korumanın güçlendirilmesi: profesyonel standartlar arayışı*, ICRC, Mayıs 2001, 127 s.

Yoksulluk ve insan hakları ihlallerinin yanı sıra komşu bir ülkenin askeri potansiyelinin de tetiklediği hareketler. Pek çok Devlet, karşı karşıya oldukları tehditlere karşı tek etkili çarenin, mevcut siyasi, askeri ve insani araçları bütünleştiren küresel ve koordineli bir müdahale olduğunu düşünmekte; bunu aynı zamanda gezegenin sorunları karşısında bir dayanışma eylemi olarak görmektedir. Entegre yaklaşım, insani yardım faaliyetlerinin bağımsızlığını zedeleyebileceği ölçüde, ICRC'nin insani diplomasisinin bir nesnesi haline gelmektedir.¹⁵ *Sınır Tanımayan Doktorlar*'ın ABD'deki İcra Direktörü Nicolas de Torrenté'nin şu açıklamasının da gösterdiği gibi, *diğer* forumlarda da insani yardım kuruluşlarının personelinin güvenliği açısından tartışılmaktadır: "Yardım kuruluşlarını Batı'nın siyasi-askeri çabalarına ortak etmek, onları şiddet yanlısı muhalefetin, özellikle de silahsız yardım çalışanlarını öldürmenin, uluslararası toplumun siyasi projesini (ki gerçekte Batılı güçlerin gündemine büyük ölçüde hakimdir) istikrarsızlaştırma ve zayıflatma stratejik hedeflerini ilerletmek için kolay bir araç olduğu aşırılık yanlısı gruplar için önemli hedefler haline getirir."¹⁶ Bu nedenle aşağıdaki paragraflar, ilgili tüm paydaşları içermesi gereken bir tartışmayı beslemek ve hem kaçınılması gereken kafa karışıklığı risklerini hem de insani yardım faaliyetinin bağımsızlığına saygıyı korurken bulunması gereken tamamlayıcılığı kapsamak amacıyla, yaklaşımın insani yardım faaliyeti için ortaya çıkardığı bir dizi sorunu vurgulamaktadır.

İlk olarak, insani yardım faaliyeti tarafsız olmalı, ayrımcılık yapılmadan gerçekleştirilmeli ve en acil ihtiyaçlara öncelikli olarak cevap vermelidir.¹⁷ İnsani yardım faaliyeti bir güvenlik gündemine yanıt olarak gerçekleştiriliyorsa bu ilkenin uygulanması nasıl garanti altına alınabilir? Silahlı kuvvetleri başka bir ülkede insani yardım sağlayan herhangi bir Devlet, siyasi veya askeri gündemiyle işbirliği yapanları kayırmaya ve muhaliflerini görmezden gelmeye; başka bir deyişle, toplu veya bireysel olarak bağlılığına ihtiyaç duyduğu kişileri tercih etmeye şiddetle meyilli olmaz mı? Ve yardımı sağlayan silahlı kuvvetler bunu tamamen tarafsız bir şekilde dağıtsa bile, hiç yardım almayanların algısı ne olurdu? Kendilerine yardım edilmediğini düşünmezler miydi?

¹⁵ Kellenberger, Jakob ve Gnaedinger, Angelo, "Başkan ve Genel Müdürün Mesajı", *Yıllık Rapor 2003*, ICRC, Haziran 2004, s. 4.

¹⁶ De Torrenté, Nicolas, "Humanitarianism sacrificed: integration's false promise", *Ethics & International Affairs*, Cilt 18, No. 2, 2004, s. 6. Bu sayıda entegrasyonun zorlukları üzerine başka makaleler de yer almaktadır.

¹⁷ Nikaragua'da ve Nikaragua'ya karşı askeri ve paramiliter faaliyetlere ilişkin dava (Nikaragua v. Amerika Birleşik Devletleri), 27 Haziran 1986 tarihli *Esas Kararı*, Uluslararası Adalet Divanı, Karar Raporları, İstisnâî Görüşler ve Emirler, s. 114-115.

siyasi nedenlerle dışarıda bırakılmış olsalardı, komşularına yardım eden ele karşı derin bir kızgınlık hissetmezler miydi?

İkinci olarak, yardım edilen insanlar, yargılayabilecek bir konumda olduklarında, aldıkları yardımın kaynağı hakkında fikir sahibi değildirler. Durum dramatik olduğunda, kişinin hayatta kalması söz konusu olduğunda, nereden gelirse gelsin her türlü yardımın memnuniyetle karşılanacağı doğrudur. Ancak temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra işler değişir. Mülteciler, köylerini bombalayan ve komşularını öldüren bir devlet ya da askeri ittifak tarafından kurulan kamplara girmekte isteksiz olabilir ve başka seçenekleri yoksa kendilerini aşağılanmış hissedebilirler. Yardım almak yeterince zordur; ne kadar iyi niyetli olursa olsun, bir gece önce savaşan bir asker tarafından yardım almak yutulması zor bir hap olabilir. Bu aynı zamanda tehlikeli de olabilir çünkü mültecilerin "kardeşleri", kendi taraflarındaki direnişçiler, motivasyonları ve kaynağı tartışmalı olan yardımın kabul edilmesini ihanet olarak görecektirler.

Son olarak, acil bir durumda silahlı kuvvetler tarafından sağlanan insani yardım, en acil ihtiyaçları karşılamamanın tek yolu olduğunda geri çevrilemezken, zaman içinde uzatıldığında bir sorun haline gelir. Bir yandan bağımsız ve tarafsız insani yardım uygulayıcıları için güvenlik sorunlarına yol açabilir, zira halk artık onları gıda dağıtan silahlı kuvvetler mensuplarından ayırt edemez, özellikle de bu kişiler sivil kıyafetliyse.¹⁸ Öte yandan, işi yardım sağlamak olan delegelerin deneyimi olmadan ve mevcut insani yardım programları dikkate alınmadan yürütüldüğünde olumsuz bir etkisi olabilir. Örneğin, askerler acil durum ve kalkınma çalışmaları arasındaki etkileşimi ya da yerel kapasite geliştirmeyi nasıl anlayabilir?

Bu ikilem, ICRC Operasyon Direktörü Pierre Krähenbühl tarafından Afganistan'da il yeniden yapılandırma ekiplerinin kurulmasını yorumlarken daha genel terimlerle şu şekilde ifade edilmiştir: "Kesinlikle askeri ya da Kendileri için belirledikleri güvenlik hedefleri ICRC'nin yorum yapmak istediği bir konu değildir. Ancak insani yardım müdahalelerini genel bir askeri ve güvenlik konseptine entegre etme biçimleri endişe kaynağıdır,

¹⁸ Rana, Raj, "Sivil-asker ilişkilerinde güncel zorluklar: tamamlayıcılık mı uyumsuzluk mu?", *International Review of the Red Cross*, Cilt 86, No. 855, Eylül 2004, s. 565-592.

Böylece nüfusun bir kısmının ihtiyaçlarına cevap vermek, bir rakibi veya düşmanı yenmek için tasarlanmış daha geniş bir stratejinin bileşeni olarak görülmeye başlanır."¹⁹

ICRC'nin entegre yaklaşıma yanıtı, uluslararası toplumu bu yaklaşımın yol açtığı güçlükler konusunda uyarmak olmuştur. Faaliyetlerinin bir güvenlik gündemine entegre edilmesine karşı çıkmaktadır. İnsani yardım operasyonlarının hedeflerinin kontrolünü elinde tutmak istemekte ve kendisine bu hareket alanını sağlayan bir finansman biçimine güvenmektedir. Sadece istisnai durumlarda güvenliğini sağlamak için silahlı eskortları kabul eder. Delegelerinin maruz kalabileceği bölgesel, kıtasal ve hatta küresel risklerin birleştirilmiş analizlerini yaparken, yerel risk değerlendirmelerine özel önem vererek merkezi olmayan bir yaklaşımı sürdürür. Kısacası, evrensel ve tarafsız bir insani yardım operasyonu yürütmek, silah taşıyanlar arasında tarafsız bir aracı olarak hareket etmek ve çeşitli silahlı şiddet durumlarının gidişatını ve bunların insani yansımalarını etkilemekle yükümlü olan herkesle temas ve diyalogu sürdürmek için sahip olması gereken bağımsızlığı savunur.

Seçim özgürlüğünü kısıtlayacak herhangi bir insani koordinasyon biçimine boyun eğmeyecek olsa da ICRC, Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin (OCHA) faaliyetleri gibi danışma ve koordinasyon mekanizmalarını geliştirmeyi amaçlayan girişimleri memnuniyetle karşılamaktadır. ICRC'nin önündeki zorluk, verimlilik konusundaki meşru kaygı ile çok fazla insani yardım koordinasyonunun bir gün eylemlerinin dayandığı bağımsızlık politikasına ters düşebileceği korkusunu uzlaştırmaktır.

Bilgi teknolojisi devriminin meydan okuması

ICRC'nin insani diplomasisi son bir zorlukla karşı karşıyadır: bilgi teknolojisi devriminin mümkün kıldığı bilgi alışverişinin yoğunlaşması ve hızlanması. Kamuoyu, diplomatik süreçler üzerinde büyük bir ağırlığa sahiptir. Sivil toplum her şeyi bilmek ister, kolayca alevlenir, baskı uygular ve hesap verebilirlik talep eder. Hassas görüşmeler güncel olaylarla, bir rehin alma vakası, bir terör saldırısı ya da bir terör saldırısı şeklinde kabaca kesintiye uğrayabilir.

¹⁹ Krähenbühl, Pierre, "The ICRC's approach to contemporary security challenges: A future for independent and neutral humanitarian action", *International Review of the Red Cross*, Cilt 86, No. 855, Eylül 2004, s. 512.

kafa kesme, turistlerle dolu bir otelin bombalanması. Olayın niteliğine bağılı olarak, tüm müzakere turu etkilenebilir. Tek bir sorun diğer tüm konuları arka plana iter ve Devlet yetkililerinin tüm dikkatini çeker.

Bu zorluk karşısında ICRC, tek bir önermeye dayanarak - özellikle özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilere yardım çalışmalarını kapsamında belirli alanlarda gözlemlediklerinin gizliliğine kesinlikle saygı duyulması - ve daha fazla açıklığın her zamankinden daha gerekli olduğu gözlemine dayanarak çeşitli adımlar atmıştır.²⁰ Bu nedenle, web gibi sanal platformların farklı dillerde oluşturulması için çaba sarf etmiştir. Kamu iletişiminden sorumlu olanlar, yerel kökleri (her ofisin yerel medya ile temasları vardır) bölgesel ve hatta uluslararası bir yaklaşımla birleştirmeye çalışmaktadır. ICRC'nin, İngiliz Kızılhaçı ile işbirliği içinde, Afrika ve Asya'da geniş kitlelere sahip medya temsilcilerine ev sahipliği yapan Londra'da bir delege bulundurmaya karar vermesi ve Orta Doğu'daki insani yardım çalışmalarının kabulünü artırmak için Kahire'de bölgesel bir iletişim merkezi kurması, etkili iletişimin önemini göz önünde bulundurmaktaydı. Aynı kaygı, parlamentolar gibi geçmişte ihmal ettiği devlet diplomasisi aktörleriyle daha fazla bağlantı kurmasına neden oldu. Silahlı şiddetin faileri tarafından alınan kararlarda belirli kanaat önderlerinin ağırlığının olduğu bir dünyada iletişim bambaşka bir oyun haline gelmiştir.

SONUÇ

Yeni bir milenyuma girerken, bilimsel ve teknolojik gelişimin baş döndürücü hızı bazı insanların yaşam kalitesini artırırken, bazılarını da yol kenarında bıraktı. Bu gelişmeler, özellikle biyoloji alanında düşmanca amaçlar için kullanılırsa, insanlık kendini büyük bir felaketin eşiğinde bulabilir. İnsanlar daha iyi iletişim kurmak bir yana, birbirlerini anlamakta giderek daha fazla zorlanıyor ve başkalarından duydukları korkunun yol açtığı kanlı çatışmalara giriyorlar. Güç, güvenliğin tek garantörü gibi görünmektedir ve bu da insanlığa ciddi bir darbe vurmaktadır.

²⁰ Kellenberger, Jakob, "Speaking out or staying silent in humanitarian work", *International Review of the Red Cross*, Cilt 86, No. 855, Eylül 2004, s. 593-609.

İki dünya savaşını yaşamış nesiller tarafından, erkeklerin ve kadınların bir daha böyle bir dehşeti yaşamamaları için inşa edilen uluslararası kurallar çerçevesi.

ICRC'nin insani diplomasisi, ICRC'nin kolektif sorumluluk duygusunun tamamen ortadan kalkmadığına, hala bazı Devletlerin, Devlet dışı aktörlerin ve görev olarak gördükleri şey karşısında geri adım atmayan erkek ve kadınların var olduğuna olan inancının ifadesidir: savaş da dahil olmak üzere her zaman insan onuruna saygı gösterilmesini sağlamak. Bu inanç, Manuel Castells'in bizden çok daha iyi ifade ettiği bir umuttur: "Eğer insanlar bilgilendirilir, aktif olur ve birbirleriyle iletişim kurarlarsa, eğer para dünyası sosyal sorumluluklarını yerine getirirse, [...] eğer insanlık gezegenin diğer türleriyle bir akrabalık bağı kurarsa, eğer doğayla uyum içinde yaşamayı öğrenir ve gelecek nesillere bırakacağımız miras üzerinde düşünürsek, eğer aramızdaki barışı yeniden tesis ettikten sonra kendi içimizi keşfetmeye başlarsak, eğer tüm bunlar hala vakit varken, bilerek alınan ortak bir kararla başarılabilsen, belki o zaman, nihayet, yaşayabilir ve yaşatabilir, sevebilir ve sevebiliriz."²¹

²¹ Castells, Manuel, *Fin de millénaire. L'ère de l'information*, Paris, Fayard, 1999, 492 s. (Fransızca'dan çevrilmiştir).